

Обґрунтування до теми
«Розробка мультимедійного середовища
відтворення елементів етнокультурної спадщини Полісся»

Важливою частиною комплексу проблем, пов'язаних з ліквідацією гуманітарних наслідків однієї з найбільших техногенних катастроф ХХ століття, є проблема врятування та збереження традиційної культурної спадщини Українського Полісся, а саме тієї її частини, що опинилась під загрозою повної втрати внаслідок аварії на Чорнобильській атомній станції.

Роботи по врятуванню культурних надбань корінного населення радіаційно забруднених територій Українського Полісся розпочались ще на початку 1990-х років під егідою Міністерства України у справах захисту населення від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і продовжуються дотепер комплексними історико-етнографічними експедиціями Державного наукового центру захисту культурної спадщини від техногенних катастроф (ДНЦЗКСТК) ДАЗВ України. За ці роки накопичено значні масиви аудіовізуальних матеріалів, у яких зафіксовано широкий спектр явищ народної культури поліщуків. Нині в музейно-архівному фонді ДНЦЗКСТК налічується понад 150 тис. фотодокументів, 6,5 тис. годин аудіо- і відеозаписів, 21 тис. архівних документів на паперовій основі, 47 тис. музейних предметів.

Проте збереження культурної спадщини не означає лише її консервацію у музейних та архівних сховищах. Сучасне розуміння вирішення проблеми збереження традиційної культурної спадщини передбачає її актуалізацію – повернення у життя суспільства, як це й було задекларовано Постановою Верховної Ради України «Про невідкладні заходи щодо захисту громадян України від наслідків Чорнобильської катастрофи» від 01.08.1990 № 95-ХІІ («повернення українському народу всього, що становить його національне надбання»).

Сьогодні в українському суспільстві існує нагальна потреба у збереженні й відродженні традиційної культури, яка є основою національної самоідентифікації громадян країни. Особливо це стосується етнокультурної спадщини ареалу, втраченого внаслідок Чорнобильської катастрофи. Її актуалізація в суспільстві є також одним з вагомих чинників соціально-культурної реабілітації постраждалого населення.

Забезпечити сучасний рівень вирішення проблеми збереження та популяризації культурних надбань ураженого регіону Полісся, накопичених у складі музейних та архівних ресурсів, можна лише при широкому використанні досягнень сучасних інформаційних технологій. Як показує європейський і світовий досвід, презентація музейних та архівних культурних цінностей в інформаційному просторі Internet є чи не найефективнішим засобом привернення суспільної уваги та ознайомлення широкої аудиторії з культурними надбаннями, використання якого значно підвищує в суспільстві мотивацію до засвоєння й успадкування культурних традицій попередніх поколінь.

При створенні музейних та архівних сайтів широко використовуються мультимедійні технології подачі історико-культурної інформації. При цьому мультимедійність тут має не лише технологічний сенс єдиного цифрового медіа

для передачі усіх видів інформації. Здебільшого це певна ідеологія спілкування з відвідувачем сайту, заснована на одночасному використанні аудіо-, відео-, фотодокументів та текстових джерел для всебічного висвітлення музейних чи архівних колекцій, яка дозволяє йому в інтерактивному режимі впливати на порядок та спосіб перегляду інформаційного контенту.

Мультимедійні підходи також широко запроваджуються у реальних музейних експозиціях. За їх допомогою вдається значно розширити обсяг доступної відвідувачам корисної інформації, показати ті об'єкти культурної спадщини, які не можуть бути експоновані через обмеженість музейних приміщень.

Застосування мультимедійного поєднання проекції зображень, об'ємного звуку та комп'ютерного моделювання дозволить реалістично відтворити навіть ті явища народної культури, які у реальному середовищі на сьогодні вже втрачені.

Створення таких мультимедійних продуктів неможливе без попередньої розробки інтегрованого мультимедійного середовища відтворення елементів етнокультурної спадщини, яке включає комплекс необхідних програмно-апаратних засобів, методики їх використання та відповідно організовану джерельну базу. В межах цього середовища здійснюється організація інформаційних ресурсів, обробка аудіовізуальних документів усіх видів та формування мультимедійного контенту сайту і віртуальної складової музейних експозицій. Це ж середовище дозволяє також розробляти освітні та пізнавальні мультимедійні продукти з метою їх подальшого розповсюдження на оптичних носіях CD та DVD.

Потреба у формуванні єдиного мультимедійного середовища логічно виникає на певному етапі впровадження мультимедійних підходів у різних галузях гуманітарних наук. Але у кожному конкретному випадку формування цього середовища вимагає індивідуальної розробки його складу, інформаційного наповнення та методичного забезпечення, які впливають зі специфіки самої джерельної бази та сфери її застосування.

Таким чином, вирішення цього комплексу завдань можливе лише при наявності відповідних музейних та архівних зібрань і досвіду роботи з дослідження та збереження традиційної культурної спадщини постраждалого регіону, досвіду музейної (фондової та експозиційної) роботи, досвіду архівної роботи з формування наукових етнографічних документних зібрань.

ДНЦЗКСТК є установою, де сконцентровано унікальний 25-річний досвід наукової роботи із врятування та збереження культурної спадщини Українського Полісся, що стосується:

- польової фіксації явищ народної культури;
- оцифрування елементів традиційної культурної спадщини;
- комплектування, наукової інвентаризації та збереження музейних етнографічних зібрань;
- комплектування, архівного опрацювання та збереження комплексів сучасних видів етнографічних аудіовізуальних документів.

У штаті Центру наявні фахівці, які мають багаторічний досвід наукових етнографічних досліджень регіону, музейної фондової роботи, архівної роботи з комплексами сучасних аудіовізуальних документів. У ДНЦЗКСТК працюють також фахівці, які мають досвід постановки завдань для програмістів з розробки інформаційних систем і брали безпосередню участь у їх створенні, а також мають досвід створення етнографічних мультимедійних програм.

Завдяки цьому виконання НДР можливо здійснити у дворічний термін, витративши мінімальні кошти на розробку методик, програмного продукту та залучення музейно-архівних ресурсів. Основні витрати кошторису передбачені на придбання програмних та апаратних засобів:

Витрати на плату праці	– 64000 грн.
Відрахування на соц. заходи	– 14080 грн.
Витрати на матеріали	– 2170 грн.
Спецустаткування	– 100000 грн.
Накладні витрати (9,4 %)	– 18750 грн.
<hr/> ВСЬОГО:	<hr/> 199000 грн.

У результаті виконання НДР буде:

- визначено інформаційну базу відтворення елементів традиційної культурної спадщини;
- розроблено технологію відтворення елементів традиційної культури мультимедійними засобами;
- розроблено базу даних архівних аудіовізуальних документів;
- сформовано програмно-апаратний комплекс опрацювання аудіовізуальних документів;
- визначено структуру програмно-апаратного комплексу відтворення аудіовізуальних програм у музейному просторі.

На цій основі буде сформовано мультимедійне середовище відтворення елементів традиційної культурної спадщини Українського Полісся, яке дозволить розробляти комплексні етнографічні експозиції у реальному музейному просторі, які б поєднували предметно-просторові рішення з використанням аудіовізуальних програм.

Буде створено профільний WEB-сайт ДНЦЗКСТК, інформаційний контент якого буде розроблятися у цьому ж мультимедійному середовищі.